

Др Таијана Д. Буџарски, ванредни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
T.Bugariski@pf.uns.ac.rs

ЗАХТЕВ ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ¹

Сажељак: Аутор је у овом раду иажњу посветио захтеву за заштитиу законитости као ванредном правном леку који је значајно модификован последњим Законом о кривичном поступку (2011). Овај ванредни правни лек представља инструмент који обезбеђује владавину права у кривичном поступку и својерсну брану законитости и уставности поступања и одлука правосудне власти. Као значајан механизам ошкатања незаконности у кривичном поступку, па и незаконности у вези са извођењем доказних радњи, аутор је иажњу посветио анализи позитивних правних решења у нашем кривичнопроцесном законодавству у вези са захтевом за заштитиу законитости и поређењу са појединим уредним правним решењима. Посебно иажњу аутор је посветио извесним спорним питања у вези са овим ванредним правним леком, као и судској пракси.

Кључне речи: кривични поступак, доказне радње, правни лекови, захтев за заштитиу законитости.

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Основни циљ кривичног поступка је да нико невин не буде осуђен, а да се учиниоцу кривичног дела изрекне кривична санкција под условима које прописује кривични закон, на основу законито и правично спроведеног поступка (члан 1. став 1 ЗКП²). Одлука коју орган поступка доноси мора бити заснована на тачно и правилно утврђеним чињеницама. У том смислу, посебно значајну улогу у поступку имају доказне радње које морају бити

¹ Рад је настао као резултат истраживања у 2015. години у оквиру рада на Пројекту „Теоријски и практични проблеми стварања и примене права (ЕУ и Србија)“ чији носилац је Правни факултет у Новом Саду.

² Законик о кривичном поступку (даље у тексту ЗКП), Службени гласник РС број 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

законито и правилно спроведене, а да би се на њима засновала судска одлука. Последња брана законитости у кривичном поступку изведених доказних радњи и законитости одлука заснованих на њима је ванредни правни лек захтев за заштиту законитости. Ово је изузетно значајан ванредни правни лек јер има за циљ очување законитости поступка и одлука које се у њему доносе. Захтев за заштиту законитости је један од два ванредна правна лека предвиђена последњим ЗКП-ом. До 2011. године постојао је још један ванредни правни лек који се звао захтев за испитивање законитости правноснажне пресуде, а који је био предвиђен претходним Закоником о кривичном поступку (2001)³. Међутим, он је укинут, а захтев за заштиту законитости је значајно измењен из разлога што је сада требао да надомести ову законску празнину, па је постао модификовани сурогат укинутом ванредном правном леку. Овакво законско решење је било логична последица деценијске традиције по којој је захтев за испитивање законитости правноснажне пресуде био врста пандана захтеву за заштиту законитости у рукама окривљеног, док је захтев за заштиту законитости био традиционално у рукама јавног тужиоца. Ради калан заокрет у законодавству у наведеном смислу је довео у питање оправданост појединих нових законских решења у вези са захтевом за заштиту законитости. Ванредни правни лек захтев за заштиту законитости је главна брана законитости и уставности поступања и одлука правосудне власти⁴. Тим пре је значај овог правног лека изузетно велик када се има на уму да је начело законитости једно од основних начела на којима почива фактички и научни правни систем.⁵ Ипак, и поред несумњивог значаја овог ванредног правног лека, последња законска решења релативизују и његову улогу и његов циљ.

2. ДОЗВОЉЕНОСТ ПОДНОШЕЊА ЗАХТЕВА ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ И ЊЕГОВЕ ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Захтев за заштиту законитости је ванредан, деволутиван и несуспензиван правни лек који се изјављује само по правном основу (и при томе има оба заштитна својства према окривљеном: *beneficium cohesionis* (привилегија здруживања) и *reformatio in peius* (забрана преиначења на горе) и представља својеврсни инструмент за обезбеђење владавине права предвиђене Уставом Републике Србије⁶.

---

³ Службени лист СРЈ број 70/2001 и 68/2002 и Службени гласник РС број 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 – др.закон, 49/2007, 20/2009 – др.закон и 72/2009.

⁴ М. Шкулић, Т. Бугарски, Кривично процесно право, Нови Сад 2015, стр. 526.

⁵ Видети: Г.Вукадиновић, Начела правног система, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду број 4/2014, стр. 26.

⁶ Видети члан 3. став 2 Устава РС, Службени гласник РС број 98/2006.

Захтев за заштиту законитости је *ванредни љравни лек* који се може изјавити против правноснажне одлуке јавног тужиоца или суда или због повреде одредаба поступка који је претходио њеном доношењу. Могућност изјављивања ванредног правног лека је изузетак од правила *res judicata* (пресуђена ствар) који представља темељни принцип и инструмент за обезбеђење правне сигурности с обзиром на то да свака правноснажна одлука стиче својство пресуђене ствари, чиме постаје истинита и коначна, и о истој кривичној ствари на коју се одлука односи више се не расправља (*ne bis in idem*). Захтев за заштиту законитости даје могућност поновног испитивања кривичног случаја који је завршен, односно окончан правноснажном одлуком, укључујући и поновно отварање кривичног поступка, уколико је правноснажна одлука незаконита. Свака држава самостално одређује овакве могућности улагања ванредних правних лекова у којима обезбеђење људских права и ефективна примена судских одлука има претежнији интерес у односу на принцип *res judicata*, нарочито у односу на правну сигурност, при том не доводећи у питање значај овог принципа.⁷ И према пракси Европског суда за људска права (ЕСЉП) сматра се да је сасвим задовољавајући начин исправљања повреде захтева из члана 6. Европске конвенције о људским правима, поновно отварање поступка окончаног правноснажном судском пресудом.⁸ Могућност да се законом предвиде изузеци од правила *ne bis in idem* предвиђена је и чланом 4. став 2. Протокола 7⁹. Принцип правне сигурности се обезбеђује на тај начин што у случају да дође до понављања поступка по ванредном правном леку, начело *ne bis in idem* и *res judicata* штите окривљеног у односу на кога је донета правноснажна одлука која је повољна за њега, у смислу да та одлука не може да се промени на штету окривљеног, већ само у његову корист. У поступку по ванредном правном леку, од тренутка када се поступак обнови заштитни механизми из члана 6. Европске конвенције о људским правима примењују се на целокупан судски поступак.¹⁰

Захтев за заштиту законитости се може поднети против свих одлука донетих у предистражном поступку и у кривичном поступку, осим против одлуке Врховног касационог суда која је донета поводом изјављеног захтева за заштиту законитости. Интересантно је поменути да је још на XIII Заједничкој седници Савезног суда и врховних судова република и покрајина и Врхов-

⁷ Видети: Council of Europe Committee of Ministers Recommendation No. R (2000) 2 of the Committee of Ministers to member states on the re-examination or reopening of certain cases at domestic level following judgments of the European Court of Human Rights, Adopted by the Committee of Ministers on 19 January 2000 at the 694th meeting of the Ministers' Deputies, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805e2f06

⁸ Видети: *Sejdovic v. Italy*, Application no. 56581/00, par.126.

⁹ Конвенција и људским правима са изменама предвиђеним Протоколима 11. и 14. и са Протоколима 1, 4, 6, 7, 12 и 13, стр 44, http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SRP.pdf

¹⁰ Видети: *Vanyan v. Russia*, Application no. 53203/99, par.56

ног војног суда од 25. и 26.10.1979, усвојен начелни став према коме се захтев за заштиту законитости не може поднети против одлука донетих о захтеву за заштиту законитости.¹¹ Осим правноснажних одлука јавног тужиоца и суда, овим ванредним правним леком се могу побијати и поступци који су претходили доношењу тих одлука, иако на њему није заснована сама одлука, осим поступка који је пред Врховним касационим судом претходио њеном доношењу. Овај изузетак је уведен из разлога да се не допусти понављање захтева за заштиту законитости неограничен број пута. Захтевом за заштиту законитости се могу побијати незаконите одлуке суда или јавног тужиоца, као и поступци који су им претходили, а чија незаконитост је резултат непримене или погрешне примене материјалног или процесног права, при чему је ирелевантно да ли је повреда од битног значаја за одлуку правосудног органа или је могла утицати на правилну и закониту одлуку. Оно што је важно истаћи је то да се овај ванредни правни лек не може користити уколико се незаконитост наведених одлука или поступака који су им претходили може побијати неким другим правним средствима.¹² Такође је потребно истаћи да није дозвољен захтев за заштиту законитости против одлуке јавног тужиоца да не поднесе захтев за заштиту законитости на иницијативу окривљеног.¹³

Према ЗКП-у захтев за заштиту законитости се може поднети против *сваке* правноснажне одлуке суда или тужиоца. Међутим, у пракси Републичког јавног тужилаштва (овде је потребно нагласити да се не ради о обавезном упутству РЈТ) појам *сваке њравноснажне одлуке* суда или тужиоца је сужен на тзв. материјалне одлуке, док су искључене процесне одлуке (као на пример решење о укидању првостепене пресуде којим се предмет упућује првостепеном суду на поновно суђење¹⁴).¹⁵ Као прво питање које се

---

¹¹ J.Pavlica, M.Lutovac, *Zakon o krivičnom postupku u praktičnoj primeni*, Beograd 1985, str. 601.

¹² Тако и В.Ђурђић, *Кривично процесно право – посебни део*, Ниш 2011, стр. 224.

¹³ Решење Врховног Касационог суда Кзз. 457/14 од 22. маја 2014. и обавештење Републичког јавног тужиоца КТЗ.бр. 983/13 од 07. марта 2014. године, Билтен Вишег суда у Београду, број 86, Интермекс, Београд, <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/46452>

¹⁴ Из образложења Републичког јавног тужилаштва да нема места захтеву за заштиту законитости (допис КТЗ 335/13 од 08.04.2013): „...Приликом доношења одлуке о иницијативи за подизање захтева за заштиту законитости имао сам у виду неподељен став судске праксе да се против одлуке којом се укида првостепена пресуда не може подићи захтев за заштиту законитости. Став судске праксе је, по мом уверењу, исправан јер се одлуком о враћању предмета на поновно суђење одређује начин поступања пред судом тако да таква одлука, са материјалне стране гледано, не представља правноснажну одлуку у кривичном поступку.“ (БСЈ Кзз 8/58, ВСС Кзз 35/72 и др. Видети: С. Петровић, П. Ђетковић, О врсти правноснажних одлука против којих се може подносити захтев за заштиту законитости, из Билтена Вишег суда у Београду, број 84, Интермекс, Београд, <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/42264>

¹⁵ О овоме видети: С. Петровић, П. Ђетковић, *op.cit.*, <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/42264>

овде може поставити јесте тужилачка класификација решења као судске одлуке која се сматра процесном. Судска одлука је процесна радња која представља изјаву воље надлежног суда о примени правних правила садржаних у апстрактним правним нормама на конкретно чињенично стање ради стварања одређених правних ефеката. Одлука суда као силогизам има две премисе, горњу и доњу, при чему је горња премиса апстрактна правна норма, а доња премиса (изрека) закључак који представља вољу и заповест суда као представника државне власти о примени права на одређену чињеничну ситуацију. Суд је обавезан да правилно и истинито утврди садржај обе премисе, а да би његова одлука била исправна у логичком смислу, односно правилна и законита.¹⁶ Интересантно је да и пракса Врховног касационог суда на известан (посредан) начин подржава наведени став Републичког јавног тужилаштва¹⁷ према којој је повреду поступка и одлуку донету супротно одредби ЗКП-а о укидању првостепене пресуде након што је она већ једанпут укинута, могуће отклонити једино захтевом за заштиту законитости. Обрађујући свој став, Врховни касациони суд је истакао да „Решење о другом укидању првостепене пресуде, за разлику од решења којим се оно први пут укида (и решења о укидању других првостепених одлука код којих не постоји ограничење броја укидања), има и формалну и материјалну правоснажност, дакле испуњава све услове се против њега може изјавити захтев за заштиту законитости.¹⁸ На овај начин се вештачки покушава повући црта између првог и другог укидајућег решења са позивом на то да прво решење нема материјалну правоснажност, јер се после њега може водити првостепени поступак, па се стога против њега не може ни подизати захтев за заштиту законитости.¹⁹ Овакав став Врховног касационог суда не може се сматрати прихватљивим јер би он могао конклюдентно да доведе до становишта да се захтев за заштиту законитости не може поднети ни против једне наредбе које, по правилу, делују само на одређену процесну ситуацију. Осим тога, сам законодавац је врло јасан када је рекао *свих одлука*. Таква језичка формулација не оставља простора за произвољну селекцију одлука од стране правосудне праксе против којих може, односно не може да се изјави захтев за заштиту законитости.

¹⁶ D.Крапас i suradnici, *Kazneno procesno pravo* (Prva knjiga: Institucije), Zagreb 2015, str. 289.

¹⁷ Одлука ВКС Кзз бр. 91/11 од 28.12.2011. године и став Кривичног одељења ВКС на седници од 03.11.2011. године, Б.Цветковић, *Захтев за заштиту законитости – практична примена и спорна питања у судској пракси*, Билтен Врховног касационог суда бр. 2/2012, стр 17.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Петровић С, Петковић П, *op.cit.*

У погледу дозвољености улагања захтева за заштиту законитости слична решења постоје и у бившим државама СФРЈ. Према Законику о кривичном поступку Црне Горе²⁰ (члан 437. став 1) захтев за заштиту законитости се може изјавити против правноснажних судских одлука и против судског поступка који је претходио тим правноснажним одлукама, осим против пресуде коју је поводом захтева за заштиту законитости донео Врховни суд (члан 439. став 2). У Закону о кривичном поступку Словеније²¹ (члан 420) захтев за заштиту законитости се може поднети против правноснажне судске одлуке којом је окончан кривични поступак, као и против друге одлуке уколико је за очекивати да Врховни суд донесе одлуку о неком важном правном питању којом се обезбеђује правна сигурност, јединствена примена закона и судска пракса, као и против судског поступка који је претходио доношењу правноснажне одлуке. Дозвољеност подношења захтева за заштиту законитости је уже постављена у Закону о казненом поступку Хрватске²² (члан 509) где је захтев за заштиту законитости могуће поднети против правноснажних судских одлука и у Закону о кривичном поступку Републике Српске²³ (члан 349) где је овај ванредни правни лек могуће изјавити само против правноснажних пресуда.

Захтев за заштиту законитости је *нейођиун љравни лек* што значи да се не може побијати и по правном и по чињеничном основу, већ искључиво по правном основу.

Захтев за заштиту законитости је *несусђензиван љравни лек*. Изузетно, Врховни касациони суд може, с обзиром на садржај захтева, да одреди да се извршење правноснажне пресуде одложи, односно прекине. Такође, према Закону о јавном тужилаштву²⁴ (члан 27. и 28) јавни тужилац може да захтева одлагање или прекид извршења одлуке када сматра да постоје разлози за побијање судске одлуке захтевом за заштиту законитости као ванредним правним леком. У случају да се овај захтев усвоји, одлагање или прекид извршења траје до доношења одлуке о захтеву за заштиту законитости који је поднео Републички јавни тужилац. Ова одлука престаје да важи у случају да јавни тужилац у року од 30 дана од дана пријема не уложи захтев за заштиту законитости. Према ЗКП-у Црне Горе (члан 440. став 4) Врховни суд може, с обзиром на садржај захтева одредити да се одложи, односно

---

²⁰ Службени лист Црне Горе број 57/09.

²¹ *Zakon o kazenskem postopku, uradno prečiščeno besedilo* (ZKP-UPB8), <https://www.uradni-list.si/1/content?id=108445>

²² *Narodne novine* broj 152/08, 76/09,80/11,121/11, 91/12, 143/12,56/13, 145/13, 152/14.

²³ *Službeni glasnik Republike Srpske* broj 100/09.

²⁴ Службени гласник РС број 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011 – др.закон, 101/2011, 38/2012 – одлука УС, 121/2012, 101/2013,111/2014 – одлука УС и 117/2014.

прекине извршавање правноснажне судске одлуке. У ЗКП-у Словеније (члан 423. став 4) у зависности од садржаја захтева, Врховни суд може одредити да се извршење правоснажне судске одлуке одложи или прекине. Исто решење садржано је и у ЗКП-у Хрватске (члан 510. став 5) до доношења одлуке о захтеву за заштиту законитости, као и у ЗКП-у Републике Српске (члан 352. став 3).

Захтев за заштиту законитости је *деволутиван правни лек* што значи да о њему одлучује суд више инстанце у односу на суд који је донео одлуку која се побија или пред којим је спроведен поступак који је претходио одлуци. О захтеву одлучује Врховни касациони суд у већу од пет судија по позиву. О захтеву који је поднет због повреде закона, Врховни касациони суд ће одлучивати само уколико сматра да је реч о питању од значаја за правилну или уједначену примену права. На овај начин је закон дао могућност суду да врши селекцију случајева о којима ће одлучивати у меритуму па се може поставити питање делотворности овог правног лека, односно прецизније речено селективне делотворности. Иако се захтев за заштиту законитости може поднети због било које повреде закона, Врховном касационом суду је дато право да одбаци захтев уколико сматра да је реч о питању које није од значаја за правилну или уједначену примену права. Ово законско решење се сматра спорним и предмет је бројних, сасвим оправданих критика, јер се према овој одредби, условно речено, прихватају као дозвољене незаконите одлуке или поступци, што је са становишта правног поретка недоспустиво. Врховни касациони суд би требао о сваком захтеву за заштиту законитости да донесе одлуку, а од Републичкој јавног тужиоца може да зависи да ли ће и због којих повреда поднети захтев, што би требао да учини увек када нађе да га, с обзиром на значај повреде и друге околности, треба подићи. То неће учинити у случају безначајне повреде, или ако је о таквој повреди Врховни касациони суд већ заузео став, али би га могао уложити ако захтев треба да произведе практично важне промене у положају окривљеног. Осим тога, наведеним законским решењем доводи се у питање и сама сврха захтева за заштиту законитости. Ако суд констатује да је у питању таква повреда права, он ће у седници већа решењем одбацити захтев за заштиту законитости, а он ће тако поступити и ако је повреда учињена на штету оптуженог, што се коси са досадашњом праксом Републичког јавног тужиоца, који је овим правним леком увек реаговао на повреде закона учињене на штету оптуженог.²⁵

Такође је веома важно истаћи да овакво решење не познају Словенија, Хрватска, Црна Гора ни Република Српска.

²⁵ С.Бркић, Неусклађеност Законика о кривичном поступку Србије из 2011. године са другим прописима, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду број 3/2014, стр. 177.

3. ЛИЦА ОВЛАШЋЕНА НА ПОДНОШЕЊЕ ЗАХТЕВА ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ

Према важећем ЗКП-у, захтев за заштиту законитости може поднети Републички јавни тужилац, окривљени и његов бранилац, с тим да окривљени то може учинити искључиво преко свог браниоца. Оваквим законским решењем је обезбеђено право на „једнакост оружја“ у кривичном поступку, али ипак се чини да се ради само о привидној једнакости јер је окривљени условљен на подношење овог ванредног правног лека искључиво преко браниоца (члан 483. став 3). Овако постављен услов за окривљеног може довести у питање право окривљеног на делотворан приступ суду²⁶ јер сваки окривљени који жели да изјави захтев за заштиту законитости мора да ангажује браниоца, па се доводи у питање и могућност остваривања права на приступ суду (као елемента права на правично суђење). Иако је постављање одређених процесних ограничења и захтева у кривичном поступку оправдано јер се на тај начин обезбеђује ефикасно вршење правосудне делатности, њима се не смеју ограничити или онемогућити основна права, као што је право на приступ суду. Имајући у виду чињеницу да се може десити да окривљени услед недостатка материјалних средстава не може да обезбеди браниоца за подношење захтева за заштиту законитости то може да представља фактичку препреку приступу суду. Право на приступ суду је само један аспект права који је отелотворен у праву на правично суђење из члана 6. ЕКЉП.²⁷ Тако да се може рећи да право на приступ суду представља имплицитан захтев права на правично суђење. Право окривљеног лица на браниоца је једно од основних његових права и оно не сме бити ограничено на првостепени поступак, односно уколико је држава у својим прописима предвидела постојање судова другог и трећег степена, окривљеном се мора обезбедити право на браниоца докле год има право на доступно правно средство, односно и у поступку по свим правним лековима које има право да искористи.²⁸ Ово је посебно важно када се ради о суштинским правним питањима,²⁹ а захтев за заштиту законитости се може изјавити само по правном основу и при томе има оба заштитна својства према окривљеном *beneficium cohesionis* (привилегија здруживања) и *reformatio in peius*. Због тога обезбеђење браниоца окривљеном у свим фазама поступка и у свим инстанцама налажу интереси правде.

---

²⁶ С обзиром на то да код нас још није изграђен систем бесплатне правне помоћи, а није ни реч о обавезној стручној одбрани.

²⁷ *Golder v. United Kingdom*, Application no. 4451/70, par.36.

²⁸ *Dovydas Vitkauskas Grigoriy Dikov Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human Rights*, Council of Europe Strasbourg, 2012, *Chatellier v. France*, §§34-43) *Chatellier v. France*, 31 March 2011, str.21.

²⁹ *Pakelli v. Germany*, Application no. 8398/78, par. 31-40.

Овакво решење по којем се окривљени условљава да ангажује браниоца уколико жели да изјави овај ванредни правни лек не постоји ни у законодавству Републике Српске (члан 350) ни Словеније (члан 421) у којима је предвиђен шири круг лица овлашћених за подношење захтева за заштиту законитости, где су поред овлашћеног јавног тужиоца, окривљеног и браниоца, овлашћена још и сва она лица која имају право изјављивања жалбе у корист окривљеног. Ова лица могу да изјаве захтев за заштиту законитости само после смрти окривљеног. У Црној Гори је, на пример, само Врховно државно тужилаштво овлашћено да поднесе захтев за заштиту законитости (члан 437. став 1), а окривљени и његов бранилац могу само писаним и образложеним предлогом тражити од Врховног државног тужилаштва да подигне захтев за заштиту законитости, и то само онај окривљени који је осуђен на безусловну казну затвора од једне године или тежу казну или казну малолетничког затвора (члан 438. став 1). У хрватском законодавству право на подношење захтева за заштиту законитости је ексклузивно право главног државног тужиоца (члан 509), из разлога што и даље постоји ванредни правни лек захтев за ванредно преиспитивање правноснажне пресуде, који може за изјави осуђено лице и његов бранилац (члан 518), али ни код овог правног лека нема условљености осуђеног да само преко браниоца изјави ванредни правни лек.

Ratio legis постављања услова за окривљеног да захтев за заштиту законитости може да поднесе искључиво преко браниоца може да представља потреба да пред највишим судом, у поступку у којем се расправља о повреди закона или људског права и слободе, или њиховом ускраћивању, окривљеног заступа правно квалификовано лице³⁰. Ипак, и поред овог оправдања, решење које је предвиђено у Законику у вези са браниоцем има своје значајне недостатке. Као прво, у члану 74. ЗКП-а ово није наведено као случај обавезне одбране, а што заправо јесте случај. Процесна последица тога је немогућност постављања браниоца по службеној дужности окривљеном који жели да изјави захтев за заштиту законитости. Не чини се прихватљивим објашњење да је разлог томе тај да „(…)... гаранције права на правично суђење важе до правноснажног окончања кривичног поступка (ЕСЈП, Neumeister против Аустрије, 1936/63, 27. јун 1968; Matznetter против Аустрије, 2178/64, 10. Новембар 1979) и да одсуство такве одредбе није противно стандардима фер суђења.“³¹ Ово из разлога што је самим Уставом РС (члан 32)³² предвиђено право на правично суђење без лимитирања процесног момента до када оно важи, а осим тога гаранције правичног суђења важе у целом кривичном поступку који се не завршава правноснажним окончањем поступка. Са друге стране, сасвим

³⁰ Видети: Pakelli v. Germany, Application no.8398/78, Strasbourg 25 April 1983, <http://chr.ketse.com/doc/8398.78-en-19830425/view/>

³¹ Г. П. Илић и други, Коментар Законика о кривичном поступку, Београд 2012, стр. 958.

³² Службени гласник РС број 68/2006.

је оправдано да окривљеног пред Врховним касационим судом заступа бранилац који је квалификован за то. Из наведених разлога се чини потребним да се законом овај случај предвиди као као случај обавезне одбране, чиме се окривљеном пружа могућност да му се постави бранилац по службеној дужности.

Осим тога, условљавање подношења Захтева за заштиту законности искључиво преко браниоца може довести у питање делотворан приступ суду јер сваки окривљени који жели да изјави овај ванредни правни лек мора да ангажује браниоца, па се доводи у питање и могућност остваривања права на приступ суду (као елемента права на правично суђење), из разлога што нису сва окривљена лица у могућности да о свом трошку ангажују браниоца ради изјављивања овог ванредног правног лека. Контекстуалним тумачењем члана 6. ЕКЉП се дошло до закључка да недостатак правне помоћи (из материјалних разлога) представља практичну препреку за приступ суду, а ово право је имплицитно захтеву права на правично суђење.³³ Према пракси Европског суда за људска права, право на браниоца се мора обезбедити окривљеном и у поступку по правним лековима³⁴. Према члану 6. ЕКЉП који се односи на право на правично суђење, не захтева се од држава да оснивају апелационе и касационе судове. Међутим, ако је такав систем успостављен, он се примењује докле год поступак пред домаћим судовима пружа подносиоцу представке доступно правно средство пред вишим судом. Интереси правде који се морају испитати у свакој фази поступка, налажу да се окривљеном обезбеди правна помоћ. Такође, важно је указати и на праксу ЕСЉП према којој одбијање одобравања правне помоћи у апелационој фази поступка може бити неприхватљиво у случају да искрсну суштинска правна питања.³⁵

Лица овлашћена на изјављивање захтева за заштиту законности могу слободно располагати својим захтевом у смислу да од њега могу да одустану, али до доношења одлуке суда о постављеном захтеву.

4. РАЗЛОЗИ ЗА ПОДНОШЕЊЕ ЗАХТЕВА

Захтев за заштиту законности могу да поднесу само овлашћена лица против одлуке јавног тужиоца или суда која је правноснажна или због повреде одредаба поступка који је претходио њеном доношењу уколико је (члан 485 ЗКП):

---

³³ Видети: *Golder v. United Kingdom*, Application no. 4451/70, Strasbourg 21 February 1975, <http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-57496&filename=001-57496.pdf>

³⁴ Видети: *Chatellier c. France*, Requête no. 34658/07, Strasbourg 31 mars 2011, <http://hudoc.echr.coe.int/eng>

³⁵ Видети: *Pakelli v. Germany*, op.cit.

1. Повређен закон (ако је правноснажном одлуком или у поступку који је претходио њеном доношењу повређена одредба кривичног поступка или ако је на чињенично стање утврђено у правноснажној одлуци погрешно примењен закон);
2. Примењен закон за који је одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности са Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима;
3. Повређено или ускраћено људско право и слобода окривљеног или другог учесника у поступку које је зајемчено Уставом или Европском конвенцијом о заштити људских права и основних слобода и додатним протоколима, а то је утврђено одлуком Уставног суда или Европског суда за људска права.³⁶

Од три врсте разлога за изјављивање захтева за заштиту законитости, други и трећи разлог су претходним Закоником о кривичном поступку (2001) били регулисани у оквиру посебних правила о понављању кривичног поступка. Захтев за заштиту законитости се не може поднети због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања³⁷, што значи да се код захтева за заштиту законитости суд мора држати строге дефиниције појма повреде закона и само онда када је на чињенично стање које је утврђено у правноснажној пресуди погрешно примењен закон. У таквом случају не може бити речи о повреди закона садржаној у пресуди, него о евентуално незаконитој пресуди, који појам је знатно шири од појма повреде закона и као такав не улази у разлоге због којих се овај ванредни правни лек може поднети.

Републички јавни тужилац захтев за заштиту законитости може поднети због било које повреде закона, за разлику од окривљеног који то може учинити само када су у питању таксативно одређене повреде закона учињене у првостепеном поступку и поступку пред апелационим судом.³⁸ Те повреде су следеће (члан 485. став 4 ЗКП)³⁹: 1. Повреде учињене у вези са обавезном одбраном окривљеног (члан 74); 2. Апсолутно битне повреде одредаба кривичног поступка (члан 438. став 1. тачка 1. и 4. и тачке 7. до 10. и став 2. тачка 1): као што су: наступање застарелости кривичног гоњења или је гоњење искљу-

³⁶ Врховни касациони суд није овлашћен да по службеној дужности тумачи и оцењује о којим се повредама Уставом гарантованих права окривљеног ради у поднетом захтеву за заштиту законитости, нити да испитује по службеној дужности да ли постоји одлука Уставног суда о питању истакнутом у захтеву за заштиту законитости. (Решење Врховног касационог суда, Кзз. ОК 2/2014 од 6.2.2014. године)

³⁷ О овоме видети: *Odluka VSRH Kzz 13/2001-2 od 28.07.2005*, Bupalović T., *Pravni liječnici u kaznenom postupovnom pravu*, Rijeka 2011, str.268.

³⁸ Видети: Решење Врховног касационог суда, Кзз. 108/15 од 10.02.2015. године.

³⁹ Одредбом члана 485. став 4. ЗКП ограничени су разлози због којих окривљени може поднети захтев за заштиту законитости, па захтев поднет из других разлога није дозвољен. (Решење Врховног касационог суда, Кзз 125/2014 од 13.3.2014. године)

чено услед амнестије или помиловања или је ствар већ правноснажно пресуђена, или постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење, затим уколико је на главном претресу учествовао судија или судија поротник који се морао изузети (члан 438. став 1. тач.1. и 4); затим у случају да је суд повредио одредбе кривичног поступка у погледу постојања оптужбе овлашћеног тужиоца, односно одобрења надлежног органа; уколико пресудом није потпуно решен предмет оптужбе или је пресудом оптужба прекорачена, као и ако је пресудом повређена збарана преиначења на штету оптуженог (члан 453); 3. Релативно битна повреда одредаба поступка (члан 438. став 2. тач.1) и то уколико се пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама ЗКП-а не може заснивати, осим ако је, с обзиром на друге доказе, очигледно да би и без тог доказа била донета иста пресуда; 4. Повреде кривичног закона (члан 439. став 1. тач.1. до 3): ако дело за које се оптужени гони није кривично дело; уколико је у погледу кривичног дела које је предмет оптужбе примењен закон који се не може применити; уколико је одлуком о кривичној санкцији или о одузимању имовинске користи или о опозивању условног отпуста повређен закон; 5. Повреде у вези са неправилном одлуком о кривичној санкцији и о другим околностима (члан 441. став 3. и 4): одлука о досуђеном имовинскоправном захтеву или одлука о одузимању имовине проистекле из кривичног дела може се побијати ако је суд овом одлуком повредио законске одредбе или одлука о трошковима кривичног поступка може се побијати ако је суд овом одлуком повредио законске одредбе, као и због тога што је суд погрешно изрекао или није изрекао одлуку о ослобађању оптуженог од дужности да у целини или делимично накнади трошкове кривичног поступка.⁴⁰

Од свих разлога за подношење захтева за заштиту законности посебну пажњу заслужује могућност подношења захтева на основу одлуке Уставног суда или ЕСЈП којом је констатовано да је повређено неко основно људско право или слобода. У вези са овим разлогом за подношење захтева за заштиту законности је нужно поменути једну потенцијално могућу ситуацију, а то је она у којој се констатује да је повређено право на правично суђење, при чему није повређен закон. Основна разлика права на правично суђење у односу на све остале елементе члана 6. ЕКЈП је у томе што ово право обухвата кривични поступак у целини па се самим тим питање да ли је у конкретном случају повређено право на правично суђење сагледава кроз значај појединих фаза поступка и збирну анализу свих фаза кривичног поступка.⁴¹ Кршење

---

⁴⁰ М.Шкулић, Т.Бугарски, *op.cit.*, 529-530.

⁴¹ Видети: *Monnell and Morris v. The United Kingdom*, Application no. 9562/81, 9818/82, *McDonald M.*, *Compliance of Legal Aid Systems with the European Convention ON Human Rights in Seven EU Jurisdictions*, p.28, https://www.hrmi.lt/uploaded/Documents/Report_on_Legal_Aid_Justicia.pdf.

одредби поступка не мора да има за последицу кршење права на правично суђење,⁴² као и обрнуто, у случају да иако није било повреда закона, да је повређено право на правично суђење. За очекивати је да ће Уставни суд сваки пут када одлучује по уставној жалби, ако утврди да је повређено неко основно људско право или слобода, поништити пресуду кривичног суда само ако постоји узрочна веза између учињене повреде и донете судске одлуке, односно ако би учињена повреда или ускраћивање људских права у кривичном поступку утицало на законито и правилно одлучивање⁴³ (као што је то било ЗКП 2001). Постојећа формулација указује да се ради о апсолутно битним повредама одредаба кривичног поступка што би за последицу имало укидање пресуде на основу одлуке Уставног суда или ЕСЈП. Ипак, остаје отворено питање шта би се десило у случају да Уставни суд или ЕСЈП донесе одлуку којом констатује да је повређено право на правично суђење, а да при томе није повређен закон? Тим пре што се захтев за правичношћу односи на цео поступак па се правично суђење оцењује кроз кумулативну анализу свих фаза поступка, а не само одређеног процесног недостатка. Интересантно је истаћи да је појам правичности такође аутономан у односу на начин на који поступак пред домаћим судовима може довести до кршења норми тако да процесни недостатак који представља кршење процедуре пред домаћим судовима, сам по себи не мора имати за последицу неправично суђење,⁴⁴ и обрнуто, повреда члана 6. може бити установљена чак и у случају да није било незаконитог поступања.

5. РОК ЗА ПОДНОШЕЊЕ ЗАХТЕВА ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ

Захтев за заштиту законитости није везан за рок, осим у два случаја. Први случај је подношење захтева за заштиту законитости из разлога ако је примењен закон за који је одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности са уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима или је повређено или ускраћено људско право и слобода окривљеног или другог учесника у поступку које је зајемчено Уставом или Европском конвенцијом о заштити људских права и

⁴² *Gefgen protiv Nemačke*, Predstavka br. 22978/05, *Ljudska prava u Evropi*, Pravni bilten broj 103/2008, str.11.

⁴³ О поништавању судских одлука од стране Уставног суда видети: Закон о Уставном суду (члан 89. став 2), Службени гласник РС број 109/2007, 99/2011, 18/2013 – Одлука УС, 103/2015 и 40/2015-др.закон и Одлуку Уставног суда IUz-97/2012 од 20.12.2012, Службени гласник РС број 18/2013.

⁴⁴ Видети: *Gafgen v. Germany*, Application no. 22978/05, Strasbourg 1 June 2010, <http://hudoc.echr.coe.int/webservices/content/pdf/001-99015?TID=thkbhnlzlk>

основних слобода и додатним протоколима, а то је утврђено одлуком Уставног суда или Европског суда за људска права. У том случају рок за подношење захтева је 3 месеца од дана када је лицу достављена одлука уставног суда или ЕСЉП-а. Други случај се односи на изјављивање захтева када су у питању експлицитно одређене повреде ЗКП-а учињене у првостепеном поступку и у поступку пред апелационим судом. У овом случају рок за подношење захтева је за окривљеног 30 дана од дана када му је достављена правноснажна одлука, уз услов да је против те одлуке окривљени искористио редован правни лек. У црногорском ЗКП (члан 438. став 1) рок је предвиђен само за подношење предлога за подизање ззз од стране окривљеног или његовог браниоца и овај рок износи месец дана од дана када је окривљени примио правноснажну пресуду. Док ЗКП Хрватске не предвиђа рок за подношење захтева за заштиту законитости (чланови 509-514), у ЗКП Републике Српске одређен је један рок за подношење захтева за заштиту законитости, без обзира на разлог подношења захтева, и тај рок износи три месеца од дана пријема правноснажне пресуде (члан 351. став 3).

6. ПОСТУПАК ПО ЗАХТЕВУ ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ И ОДЛУКЕ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА

Подносилац захтева за заштиту законитости у самом захтеву треба да наведе разлоге подношења. Обавеза навођења разлога за подношење захтева за заштиту законитости због повреде закона, подразумева не само формално означавање о којој повреди закона се ради, већ и указивање на то у чему се она састоји.⁴⁵ Када је у питању садржина захтева, на пример, уз захтев се мора приложити и одлука Уставног суда или Европског суда за људска права, у случају да је захтев поднет из разлога који се односе на примену закона за који је одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности са уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима, или разлозима који се односе на повређено или ускраћено људско право и слободу окривљеног или другог учесника у поступку, а које је гарантовано Уставом или ЕКЉП и додатним протоколима, а да је то претходно утврђено одлуком Уставног суда или Европског суда за људска права.⁴⁶

О захтеву за заштиту законитости одлучује Врховни касациони суд у седници већа од пет судија професионалаца. Надлежно веће, одлучујући по захтеву за заштиту законитости може да донесе једну од следећих одлука: 1. решење о одбацивању захтева; 2. пресуду о одбијању захтева или 3. пресуду

---

⁴⁵ Видети: Решење Врховног касационог суда, Кзз. 41/15 од 21.01.2015. године.

⁴⁶ Видети: Решење Врховног касационог суда, Кзз 114/2014 од 27.02.2014. године

о усвајању захтева. Када донесе једну од наведених одлука, Врховни касациони суд је дужан да је достави заједно са списима јавном тужиоцу, првостепеном или другостепеном суду и то у року од 6 месеци од дана подношења захтева за заштиту законитости. Овај рок је у Црној Гори 4 месеца (члан 440 став 5), док ЗКП Хрватске и ЗКП Републике Српске не предвиђају овакав рок.

Сам поступак по поднетом захтеву подразумева следеће: пошто је примио захтев, суд прво проверава да ли су испуњени законски услови за подношење захтева. Овом провером суд може да установи да захтев није поднет у року (у случајевима када је предвиђен рок за подношење захтева), или није дозвољен (у случају да је поднет против одлуке о захтеву за заштиту законитости или због повреде одредаба поступка који је пред Врховним касационим судом претходио њеном доношењу; уколико је поднет од стране неовлашћеног лица или ако је захтев поднео окривљени преко свог браниоца, али из разлога који нису експлицитно наведени у закону), или нема прописан садржај (ако није наведен разлог за подношење захтева⁴⁷ или није уз захтев достављена одлука Уставног суда или ЕСЈП у случајевима када је то прописано као обавезно) или је поднет због повреде која није од значаја за правилну или уједначену примену права. У било ком од наведених случајева, суд ће у седници већа донети одлуку којом захтев одбацује. Решење о одбацивању захтева које се доноси у наведеним случајевима према самом ЗКП-у не мора да садрже образложење. Ипак, посебно је важно истаћи да је пракса управо супротна. Од почетка примене новог Законика о кривичном поступку (у истраживачком периоду аутора до 01.04.2015. године) сва решења Врховног касационог суда имају образложење.⁴⁸ Практика Врховног касационог суда по овом питању је у складу са правом на образложену судску одлуку која произлази из члана 6. став 1. ЕКЈП којим се појединац штити од произвољности и због тога судска одлука треба да садржи образложење, односно разлоге чији обим зависи од врсте одлуке.⁴⁹ Обавезу суда да обра-

⁴⁷ У поступку по захтеву за заштиту законитости суд није овлашћен да у случају када конкретна повреда закона није опредељена, процењује коју је конкретну повреду закона бранилац имао у виду приликом подношења захтева. (Видети: Пресуду Врховног касационог суда, Кзз. 41/2014(1) од 27.2.2014. године и Решење Врховног касационог суда Кзз.272/2015 од 24.03.2015.године). Обавеза навођења разлога за подношење захтева за заштиту законитости због повреде закона подразумева не само формално означавање о којој повреди закона се ради, већ и указивање на то у чему се она конкретно састоји. (Решење Врховног касационог суда, Кзз 705/2014 од 3.9.2014. године).

⁴⁸ Од почетка примене важећег Законика о кривичном поступку до 01.04.2015. Врховни касациони суд, одлучујући о захтеву за заштиту законитости је донео 87 решења о одбацивању.

⁴⁹ Видети: Ruiz Torija v. Spain, Application no. 18390/91, Strasbourg 09 December 1994, <http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-57909&filename=001-57909.pdf>

зложи своју одлуку у сваком случају не треба схватити као обавезу да се образложи детаљно сваки наведени аргумент.⁵⁰

По провери испуњености законских услова за подношење захтева, судија известилац мора да достави примерак захтева јавном тужиоцу или браниоцу. Судија известилац може ако сматра за потребно да прибави обавештења о разлозима за изјављивање захтева који се односе на повреду закона, примену закона за који је одлуком уставног суда утврђено да није у сагласности са Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима и о повређеном или ускраћеном људском праву и слободи окривљеног или другог учесника у поступку које је загарантовано Уставом или ЕКЉП и додатним протоколима, а што је потврђено одлуком Уставног суда или ЕСЉП-а.

ЗКП-ом је предвиђено да се о седници већа могу обавестити јавни тужилац и бранилац, што ће суд учинити само ако сматра да би њихово присуство било од значаја за доношење одлуке. Разматрајући и одлучујући у меритуму, суд испитује правноснажну одлуку или поступак који јој је претходио у оквиру разлога, дела и правца побијања који су садржани у самом захтеву. Уколико суд утврди да разлози због којих је донео одлуку у корист окривљеног постоје и за неког од саоптужених у погледу којег није поднет захтев за заштиту законитости, сматраће се као да такав захтев постоји. Поводом захтева који је поднео јавни тужилац, суд може да укине или преиначи одлуку само у корист окривљеног.

Одлучујући о захтеву за заштиту законитости у меритуму, суд може донети у форми пресуде одлуку којом захтев одбија или одлуку којом захтев усваја. Пресуда о одбијању захтева се доноси када суд утврди да не постоји разлог који је наведен у захтеву.⁵¹ Суд ће донети пресуду о усвајању захтева за заштиту законитости уколико сматра да су наведени разлози оправдани и овом пресудом суд може да: 1. укине у целини или делимично првостепе-

⁵⁰ Видети: Van de Hurk v. The Netherlands, Application no. 16034/90, Strasbourg 19 April 1994, https://www.google.rs/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEWiDyo7B2cDMAhWFkCwKHeBwCRUQFggfMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.menschenrechte.ac.at%2Forig%2F94_3%2FHurk.pdf&usq=AFQjCNEEE8TDJlWu-TdyK47Ljbxtn7u mVg&bvm=bv.121099550,d.bGg

⁵¹ Тако на пример, у случају да је ванредни правни лек поднет због повреде закона која је неосновано истицана у поступку по редовном правном леку, а Врховни касациони суд прихвати разлоге које је дао суд редовног правног лека, у образложењу пресуде ће се ограничити на упућивање на те разлоге. Када другостепени суд одлучујући о жалби странке против првостепеног решења, правилном применом закона својим решењем одбаци жалбу као недозвољену, онда се захтевом за заштиту законитости, из разлога који се односе само на повреду закона учињене у првостепеном решењу, не може заједно са првостепеним решењем побијати и решење другостепеног суда, јер је у таквом случају правноснажност првостепеног решења наступила по самом закону и независно од постојања другостепеног решења о одбачају жалбе као недозвољене. Због тога је поднети захтев за заштиту законитости одбијен као неоснован. Видети: Odluka VsK Kzz 1/83, J.Pavlica, M.Lutovac, op.cit., str.605.

ну одлуку и одлуку донету у поступку по редовном правном леку или само одлуку донету у поступку по редовном правном леку и предмет вратити на поновну одлуку органу поступка или на суђење првостепеном или суду другог степен; 2. преиначи у целини или делимично првостепену одлуку и одлуку донету у поступку по редовном правном леку или само одлуку донету у поступку по редовном правном леку⁵² или 3. само да утврди (констатује) повреду закона (уколико усвоји захтев за заштиту законитости који је поднет на штету окривљеног). У првом случају, уколико суд врати предмет на поновно одлучивање, може наредити да се нови поступак одржи пред потпуно измењеним већем, када се за основу узима ранија оптужница или онај њен део који се односи на укинуги део пресуде. На поновном суђењу, суд је дужан да изведе све процесне радње као и да расправи сва питања на која му је указао Врховни касациони суд. На новом главном претресу, странке могу истицати нове чињенице и поднотити нове доказе, а приликом доношења нове пресуде, суд је везан забраном преиначења на штету оптуженог.

7. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И СУДСКА ПРАКСА (СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ) ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА

Реформа кривичног процесног законодавства у Србији је обухватила и правне лекове. Од свих правних лекова, може се рећи да је захтев за заштиту законитости, као ванредни правни лек претрпео највеће промене, од којих неке отварају извесна спорна питања, на која је у раду већ указано. Осим самих нормативних измена, у амбијенту великих новина, важна је свакако и судска пракса која заслужује посебну пажњу. Што се тиче судске праксе Врховног касационог суда, за потебе овог рада су обрађени статистички подаци од почетка примене важећег Законика о кривичном поступку од 15. јануара 2012. године у предметима у којима поступа тужилаштво посебне надлежности, а од 01.10.2013. године у свим кривичним поступцима, до 01.04.2015. године. Укупан број статистички обрађених одлука у вези са поднетим Захтевом за заштиту законитости у наведеном периоду је био доступан на званичном сајту Врховног Касационог суда.⁵³ Одлуке обрађене у

⁵² У случају да орган поступка који је одлучивао о редовном правном леку није био овлашћен према ЗКП-у да отклони повреду која је учињена у побијаној одлуци или у поступку који је претходио њеном доношењу, а по разматрању и усвајању захтева за заштиту законитости који је подигнут у корист окривљеног нађе да је захтев основан и да је потребно укинуги или преиначити побијану одлуку ради отклањања учињене повреде закона, у том случају ће укинуги или преиначити побијану одлуку донету у поступку по редовном правном леку иако њом није учињена повреда закона.

⁵³ http://www.vk.sud.rs/sr/solr-search-page/results?court_type=vks&matter=none&registrant=none&subject_number=&date_from%5Bdate%5D=&date_to%5Bdate%5D=&keywords=&phrase=&sorting=by_date_down&redirected=213&level=0&results=10

наведеном периоду (укупно 288) су: 145 *пресуда којом се захтјев за заштитију законитости одбија* (ЈТ – 2; бранилац – 143); 56 *пресуда којим је захтјев за заштитију законитости усвојен* (11 утврђујућих, 20 укинута, 24 преиначено) (35 – ЈТ, 18-бранилац) и 87 *решења о одбацивању* (22 неблаговремени, 12 поднети од стране окривљеног, 1 нема ни потписа ни печата, 3 поднета од стране пуномоћника оштећеног, 2 поднета од стране оштећеног, 1 одустанак од захтева до доношења одлуке суда о захтеву, 2 поднета од стране браниоца пре ступања на снагу ЗКП 1.10.2013, 2 захтева одбачена јер су поднети од стране браниоца постављеног по службеној дужности, 1 одбачен као недозвољен јер је одлуком Уставног суда констатована повреда права на правну сигурност и поништена пресуда апелационог суда (искључују се), 1 захтев одбачен јер није од значаја за правилну или уједначену примену права, 3 захтева одбачена јер није искоришћен редовни правни лек, 1 захтев одбачен јер се подносилац одрекао права на жалбу, остали захтеви су одбачени из разлога непрописне садржине захтева). Оно што је посебно интересно је то да су све одлуке којима се захтев за заштиту законитости одбацује образложене, иако према Законнику о кривичном поступку (члан 487. став 2) образложење може да изостане. Овакво поступање Врховног касационог суда је јако добро јер право на образложену одлуку има корен у једном општијем начелу Конвенције, а то је начело које појединца штити од произвољности и због тога одлука суда треба да садржи разлоге који су довољни да одговоре на суштинске аспекте чињеничне и правне, супстанцијалне или процедуралне аргументације странака у спору⁵⁴ Што се тиче одлука донетих поводом захтева за заштиту законитости у поступцима за дела организованог криминала, у наведеном периоду донето је укупно 8 одлука, од којих једна пресуда којом се захтев усваја, три пресуде којима се захтев одбија и четири решења којима се захтев одбацује.

За веома кратко време (истраживачки период) од самог почетка примене важећег Законика о кривичном поступку, пракса је веома богата, како у квантитативном, тако и у квалитативном смислу када је у питању одлучивање о захтеву за заштиту законитости. За очекивати је да ће судска пракса временом дати одговоре и на питања која су у раду идентификована као потенцијално спорна и отклонити евентуалне недоумице у вези са анализом нормативних решења. Имајући у виду велике новине које су уведене у вези са Захтевом за заштиту законитости, судска пракса ће морати да буде веома опрезна, тим пре јер се ради о ванредном правном леку као последњој брани законитости одлука и радњи у кривичном поступку.

---

⁵⁴ Видети: Ruiz Torija v. Spain, Application no. 18390/91, Strasbourg 09 December 1994, <http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-57909&filename=001-57909.pdf>

*Tatjana D. Bugarski, Ph.D., Associate Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
T.Bugarski@pf.uns.ac.rs*

Request for Protection of Legality

Abstract: *The author of this work, attention to the request for protection of legality as an extraordinary legal remedy which has significantly modified the latest Code of Criminal Procedure (2011). This extraordinary remedy is an instrument that ensures the rule of law in criminal proceedings and the dam is a kind of legality and constitutionality of the actions and decisions of the judicial authorities. As an important mechanism to elimination of illegality in criminal proceedings, including the illegality in connection with the execution of evidentiary actions, the author's attention to the analysis of positive solutions in our criminal procedural legislation in connection with a request for protection of legality and compared with certain comparative solutions. Special attention is devoted to certain contentious issues regarding this extraordinary remedy, and jurisprudence.*

Key words: *criminal procedure, evidence procedure, legal remedies, the request for protection of legality.*

Датум пријема рада: 16.05.2016.